

Managing the Selection of Databases in Academic Libraries with User Participation

Fatemeh Makkizadeh

Associate Professor, Faculty of Social Sciences, Yazd University, Yazd, Iran. makkizadeh@yazd.ac.ir

Mahboobeh Farzin Yazdi

Assistant Professor, Faculty of Social Sciences, Yazd University, Yazd, Iran (Corresponding author).
m.farzin@yazd.ac.ir

Alireza Afshani

Professor, Faculty of Social Sciences, Yazd University, Yazd, Iran. afshanialireza@yazd.ac.ir

Abstract

Purpose: This research aims to provide a model of factors affecting the use of databases among academic users. Identifying the factors that lead to the acceptance and use of databases by academic users will help managers and decision-makers of academic libraries when selecting databases.

Method: The current research is a descriptive survey. The statistical population consisted of graduate students using databases in different fields of Yazd University. The study sample based on Cochran's formula consisted of 319 graduate students of Yazd University. A researcher-made questionnaire was used to collect data, and its validity was evaluated using confirmatory factor analysis, principal component extraction method, and varimax rotation. Structural equation modeling methods and path analysis and AMOS 24 and SPSS26 were used to test the hypotheses.

Findings: The results showed that the amount of benefit that a person believes to achieve by using a database in his job performance has a positive effect on the use of databases. The findings also showed that the attitude factor formed in university users with a total effect (of 0.255) has a direct effect on their decision to use databases. Considering that attitude is an internal state, which creates readiness for action, it is concluded that the attitude formed in users, towards the decision to use databases, is a factor for accepting databases. In other words, the results and consequences that users evaluate positively when using the databases increase their desire to use them. In other words, the factors of usefulness and attitude have a significant and positive relationship with the use of databases by university users by obtaining coefficients (0.420 and 0.255), respectively. The variables of usefulness of use ($\beta=0.516$) and ease of use ($\beta=0.202$) had the highest and lowest impact on the acceptance of databases, respectively.

Conclusion: In order to select the appropriate databases in universities, factors such as efficiency, ease of use, and users' attitude towards that database should be considered. Paying attention to these factors is effective in promoting the improvement of the productivity of databases and increasing their cost-effectiveness in university libraries.

Keywords: Database, Academic user, Yazd University, Structural Equation.

Cite this article: Makkizadeh, F., Farzin Yazdi, M. & Afshani, A. (2023). Managing the Selection of Databases in Academic Libraries with User Participation. *Sciences and Techniques of Information Management*, 9(2): 265-286.
<https://doi.org/10.22091/stim.2021.7120.1612>

Received: 2021-07-07 ; **Revised:** 2021-11-27 ; **Accepted:** 2021-12-06 ; **Published online:** 2021-12-08

© The Author(s).

Published by: University of Qom.

This is an open access article under the: <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

مدیریت انتخاب پایگاه‌های اطلاعاتی در کتابخانه‌های دانشگاهی با مشارکت کاربران

فاطمه مکی‌زاده ^{ID}

makkizadeh@yazd.ac.ir، دانشیار، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه یزد، یزد، ایران

محبوبه فرزین یزدی ^{ID}

m.farzin@yazd.ac.ir، استادیار، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه یزد، یزد، ایران (نویسنده مسئول)

سید علیرضا افشانی ^{ID}

afshanialireza@yazd.ac.ir، استاد، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه یزد، یزد، ایران

چکیده

هدف: هدف پژوهش حاضر، ارائه مدل عوامل تاثیرگذار بر استفاده از پایگاه‌های اطلاعاتی در بین کاربران دانشگاهی است. شناسایی عواملی که منجر به پذیرش و استفاده از پایگاه‌های اطلاعاتی توسط کاربران دانشگاهی می‌شود، به مدیران و تصمیم‌گیرندگان کتابخانه‌های دانشگاهی در هنگام انتخاب پایگاه‌های اطلاعاتی کمک می‌کند.

روش: پژوهش حاضر از نوع توصیفی پیمایشی است. جامعه آماری پژوهش را دانشجویان تحصیلات تکمیلی استفاده‌کننده از پایگاه‌های اطلاعاتی در رشته‌های مختلف دانشگاه یزد تشکیل دادند. نمونه مورد مطالعه براساس فرمول کوکران مشتمل بر ۳۱۹ نفر از دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه یزد بودند. از پرسشنامه محقق‌ساخته جهت گردآوری داده‌ها استفاده شد و روایی آن با استفاده از تحلیل عامل تاییدی روش استخراج مولفه اصلی و چرخش واریماس، مورد سنجش قرار گرفت. روش‌های مدل‌سازی معادلات ساختاری و تحلیل مسیر و نرم‌افزارهای اموس ۲۴ و اس.پی.اس.اس. ۲۶ برای آزمون فرضیه‌ها بکار گرفته شد.

یافته‌ها: نتایج پژوهش در زمینه بررسی تاثیر عوامل مختلف بر استفاده از پایگاه‌های اطلاعاتی توسط کاربران دانشگاه یزد نشان داد که میزان منفعتی که فرد معتقد است، با استفاده از یک پایگاه اطلاعاتی در عملکرد شغلی خود به آن نائل می‌آید، اثر مثبتی بر استفاده از آن دارد. یافته‌ها نشان داد که عامل نگرش شکل گرفته در کاربران دانشگاهی با اثر کلی (۰/۲۵۵)، تأثیر مستقیمی بر تصمیم به استفاده از پایگاه‌های اطلاعاتی توسط آنان دارد. با توجه به اینکه نگرش یک حالت درونی است، که آمادگی برای عمل ایجاد می‌کند، اینگونه استنباط می‌شود که نگرش شکل گرفته در کاربران، نسبت به تصمیم به استفاده از پایگاه‌های اطلاعاتی، عاملی برای پذیرش پایگاه‌های اطلاعاتی است. به عبارت دیگر، نتایج و پیامدهایی که کاربران در هنگام استفاده از پایگاه‌ها، مثبت ارزیابی می‌کنند، موجب افزایش تمایل آنان نسبت به استفاده از آن می‌شود.

استاد به این مقاله: مکی‌زاده، ف.، فرزین یزدی، م.، افشانی، س.ع. (۱۴۰۲). مدیریت انتخاب پایگاه‌های اطلاعاتی در کتابخانه‌های دانشگاهی با مشارکت کاربران. *علوم و فنون مدیریت اطلاعات*، ۹(۲): ۲۶۵-۲۸۶. <https://doi.org/10.22091/stim.2021.7120.1612>

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۴/۱۶؛ **تاریخ اصلاح:** ۱۴۰۰/۰۹/۰۶؛ **تاریخ پذیرش:** ۱۴۰۰/۰۹/۱۵؛ **تاریخ انتشار آنلاین:** ۱۴۰۰/۰۹/۱۷

ناشر: دانشگاه قم
© نویسندگان.

به عبارت دیگر، عوامل سودمندی و نگرش به ترتیب با کسب ضرایب (۰/۴۲۰ و ۰/۲۵۵) رابطه معنی‌دار و مثبتی با استفاده از پایگاه‌های اطلاعاتی توسط کاربران دانشگاهی داشته‌اند. متغیرهای سودمندی استفاده ($\beta=0/516$) و سهولت استفاده ($\beta=0/202$) به ترتیب بیشترین و کمترین میزان تاثیر را در پذیرش پایگاه‌های اطلاعاتی داشتند.

نتیجه‌گیری: هنگام انتخاب پایگاه‌های اطلاعاتی مناسب برای دانشگاه‌ها، باید به عواملی همچون کارایی، سهولت استفاده و نگرش کاربران توجه شود. توجه به این عوامل، در ارتقاء ایجاد شرایط لازم برای بهبود بهره‌وری از پایگاه‌ها و افزایش هزینه سودمندی آنها در کتابخانه‌های دانشگاهی تاثیرگذار است.

کلیدواژه‌ها: پایگاه اطلاعاتی، دانشجویان تحصیلات تکمیلی، دانشگاه یزد.

۱. مقدمه

پایگاه اطلاعاتی یک فایل رایانه‌ای است که به طور دائم روزآمد شده و حاوی اطلاعات، چکیده‌ها و یا منابع و مآخذ مرتبط با یک موضوع خاص بوده، و برای تسهیل و تسریع در عملیات جستجو و بازیابی تهیه شده است (ریتز^۱، ۲۰۱۰). با توجه به جامعیت و کیفیت اطلاعات موجود در پایگاه‌های اطلاعاتی، این منابع تقریباً مهم‌ترین و معتبرترین منابع اطلاعاتی برای پژوهش و تولید دانش در میان کاربران دانشگاهی به حساب می‌آیند. علی‌رغم اهمیت پایگاه‌ها در اجرای فعالیت‌های پژوهشی و آموزشی دانشگاهیان و تولید دانش در کشور، و همچنین با توجه به حجم سرمایه‌گذاری‌ها برای تهیه و اشتراک پایگاه‌های اطلاعاتی، پژوهش‌های انجام شده طی سالیان متمادی، حکایت از آن دارند که استفاده از این پایگاه‌ها در میان دانشگاهیان چندان مطلوب نیست و به اندازه کافی از آنان استفاده نمی‌شود (غفاری، رحیم‌زاده و فرجی، ۱۳۹۸؛ سیاح برگرد، ضیایی و آقازاده، ۱۳۹۵؛ مجیدی و شاکریان، ۱۳۹۵؛ سلاجقه، عصاره و مومن‌آبادی، ۱۳۹۴؛ دادخواه، ۱۳۸۹؛ مهاجری و علیجانپور کاسگری، ۱۳۸۹).

با توجه به اهمیت استفاده بهینه کاربران دانشگاهی از پایگاه‌های اطلاعاتی و استفاده غیر مؤثر و ناکارآمد از این منابع (کاظمیان، حبیبی و حبیبی، ۱۳۹۹؛ کیانی، نیکنام و پیشوایی، ۱۳۹۱؛ گوسنبار^۲، ۲۰۱۹)، درک عوامل تأثیرگذار بر پذیرش و استفاده از پایگاه‌های اطلاعاتی توسط آنان، یکی از شیوه‌های علمی است که می‌توان به کمک آن به درک چگونگی بهینه‌سازی میزان بهره‌گیری از این منابع دست یافت و مدلی پژوهش‌محور و کاربرمدار در این حوزه در اختیار متخصصان قرار داد تا به کمک آن، با در نظر گرفتن سلیقه و رفتار کاربر، به انتخاب، فراهم‌آوری و ارائه خدمات پایگاه‌های اطلاعاتی مبادرت ورزند و میزان استفاده مؤثر از این پایگاه‌ها را ارتقاء بخشند. با توجه به اهمیت این منابع در تولید دانش معتبر و سرمایه‌گذاری کتابخانه‌ها در جهت تأمین این منابع، پذیرش این منابع توسط کاربران دانشگاهی و بهره‌وری مؤثر از آنها حائز اهمیت علمی و اقتصادی است.

۲. بیان مسأله

پایگاه اطلاعاتی یک فایل رایانه‌ای است که به طور دائم روزآمدسازی شده و حاوی اطلاعات،

1. Reitz

2. Gusenbauer

چکیده‌ها و یا منابع و مآخذ مرتبط با یک موضوع خاص بوده، و برای تسهیل و تسریع به عملیات جستجو و بازیابی تهیه شده است (ریتز، ۲۰۱۰). با توجه به جامعیت و کیفیت اطلاعات موجود در پایگاه‌های اطلاعاتی، این منابع تقریباً مهم‌ترین و معتبرترین منابع اطلاعاتی برای پژوهش و تولید دانش در میان کاربران دانشگاهی به حساب می‌آیند. در دو دهه اخیر، پایگاه‌های اطلاعاتی باعث بوجود آمدن روند صعودی در تولید علم در جهان و همچنین ایران شده‌اند (سیفی، فهمی‌فر و نوروزی، ۱۳۹۹).

یکی از خدمات اطلاع‌رسانی کتابخانه‌های دانشگاهی، در دسترس قرار دادن پایگاه‌های اطلاعاتی به کاربران به منظور رفع نیازهای آموزشی و پژوهشی آنان است. ماهیت پیچیده رفتارهای انسانی - که در زمینه‌ای منحصربه‌فرد و مرکب از عوامل گوناگون فردی، اجتماعی، فرهنگی، سازمانی، فنی و غیره مجال بروز پیدا می‌کنند - بر پذیرش و استفاده از پایگاه‌ها تأثیر می‌گذارد. به عبارتی دیگر، رفتار کاربران پایگاه‌های اطلاعاتی تحت تأثیر مجموعه‌ای از نگرش‌ها، عملکرد اجتماعی - فرهنگی و غیره می‌باشد. شناسایی این عوامل و آگاهی از نگرش کاربران دانشگاهی، راهبردهای سودمندی برای انتخاب، فراهم‌آوری و ارائه خدمات پایگاه‌های اطلاعاتی ارائه می‌دهد که به واسطه آنها می‌توان میزان استفاده مؤثر از این پایگاه‌ها را ارتقاء بخشید.

با توجه به اهمیت این منابع در تولید دانش معتبر و سرمایه‌گذاری کتابخانه‌ها در جهت تأمین این منابع، پذیرش این منابع توسط کاربران دانشگاهی و بهره‌وری مؤثر از آنها حائز اهمیت علمی و اقتصادی است. بر این اساس، درک الگوی پذیرش و استفاده از پایگاه‌های اطلاعاتی و عوامل تأثیرگذار بر استفاده از این منابع، اهمیتی چشمگیر در شناسایی شیوه‌های افزایش بهره‌وری مؤثر از این منابع در میان کاربران دانشگاهی دارد.

پژوهش حاضر بر این فرضیه استوار است که عواملی به صورت مستقیم و غیرمستقیم بر تصمیم به استفاده از پایگاه‌های اطلاعاتی در بین کاربران دانشگاهی تأثیر دارند. بر این اساس، به منظور شناسایی عوامل تأثیرگذار بر تصمیم به استفاده از پایگاه‌های اطلاعاتی توسط کاربران دانشگاه یزد و درک روابط بین آنها، مدلی ساختاری با استفاده از نتایج پژوهش‌های پیشین طراحی شده است (دهقان سلماسی^۱، کازرانی^۲ و شکفته^۳، ۲۰۲۱؛ کاظمیان، حبیبی و حبیبی، ۱۳۹۹؛

1. Dehghan Salmasi

2. Kazerani

3. Shekofteh

دیویس^۱ و همکاران، ۱۹۸۹). در ادامه ضمن تعریف متغیرهای پژوهش، دلایل توجیهی هر کدام از آنها در مدل پژوهش بیان می‌شود.

ویژگی فردی/حرفه‌ای کاربر: ویژگی‌های کاربران پایگاه‌های اطلاعاتی تا حد زیادی نشان‌دهنده هویت فرد و ویژگی‌های حرفه‌ای وی هستند. چنانچه یافته‌های پژوهش مکی‌زاده و همکاران (۱۳۹۱) نشان داد این ویژگی‌ها در انتخاب و استفاده از پایگاه‌ها تأثیرگذار هستند و همچنین تفاوت در عملکرد جستجوی اطلاعات را به دنبال دارد. با تقویت یا بهبود آنها می‌توان افزایش استفاده از پایگاه‌های اطلاعاتی را انتظار داشت. بنابراین، در پژوهش حاضر ویژگی‌های کلی کاربران ازجمله رشته و گرایش تحصیلی، سطح تحصیلات، مشارکت و همیاری، جنسیت و سمت به عنوان مولفه‌های مورد بررسی ویژگی‌های فردی/حرفه‌ای در نظر گرفته شده‌اند.

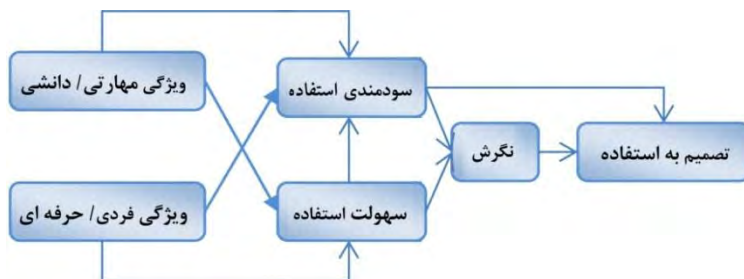
ویژگی مهارتی/دانشی: اگر کاربران نتوانند منابع مرتبط را به خوبی بازبایی کنند، برداشتی مبنی بر اینکه اطلاعات لازم وجود ندارد یا پایگاه‌های اطلاعاتی نیازها را مرتفع نمی‌کنند، خواهند داشت. بنابراین، ویژگی مهارتی/دانشی به عنوان یکی از عوامل تأثیرگذار بر استفاده از پایگاه‌های اطلاعاتی در نظر گرفته شده است. چنانچه در پژوهش مکی‌زاده و همکاران (۱۳۹۱) نیز این معیار به عنوان یکی از مولفه‌های تأثیرگذار بر پذیرش پایگاه‌های اطلاعاتی شناسایی شده است. مولفه‌های این عامل شامل، سواد فناوری اطلاعات، سواد کلیدواژه، سواد زبانی، قضاوت ربط، تجربه و دانش موضوعی است.

سودمندی استفاده: منظور از عامل سودمندی استفاده، میزانی است که یک کاربر به وجود رابطه مثبت بین استفاده از آن سیستم و تأثیر در عملکرد و پیامدهای آن اعتقاد دارد (موریتی^۲، هومر^۳ و پمبرتون^۴، ۲۰۱۶). به عبارت دیگر، کاربرانی که باور دارند استفاده از پایگاه‌های اطلاعاتی عملکرد آنان را افزایش می‌دهد، برداشت مفید بودن نسبت به پایگاه‌ها را خواهند داشت. مولفه‌های مورد بررسی برای این عامل شامل تمام متن بودن، کیفیت اطلاعات، پوشش موضوعی، مرتبط بودن، ابزار ضروری پژوهش، ابزار کمک آموزشی، ابزار اشتراک دانش، دسترسی به حجم زیاد اطلاعات و بدون محدودیت مکان و زمان و شهرت پایگاه هستند.

1. Davis
2. Muriithi
3. Horner
4. Pemberton

سهولت استفاده: سهولت استفاده درک شده، میزان باور هر فرد در مورد سهولت استفاده از یک سیستم خاص (بدون سختی و نیاز به تلاش زیاد) تعریف شده است (دیویس، ۱۹۸۹؛ کاظمیان، حبیبی و حبیبی، ۱۳۹۹). سهولت استفاده در زمینه استفاده از پایگاه اطلاعاتی، محدوده‌ای است که در آن یک کاربر باور دارد که استفاده از پایگاه اطلاعاتی راحت و آسان بوده و چگونگی تعامل و جستجو با آن، مشخص و قابل فهم باشد. قابلیت‌های پایگاه‌های اطلاعاتی، تعامل با پایگاه‌های اطلاعاتی، کیفیت خروجی، طراحی صفحه نمایش و سازماندهی اطلاعات درون پایگاه‌های اطلاعاتی، به عنوان مولفه‌های این عامل در نظر گرفته شده‌اند.

تصمیم به استفاده: معیار تصمیم به استفاده نشان‌دهنده احتمال استفاده فرد از فناوری‌های مختلف از جمله پایگاه‌های اطلاعاتی است (دیویس، ۱۹۸۹). مطالعات زیادی، تأثیر عوامل مختلف بر تصمیم به استفاده از فناوری‌های اطلاعاتی گوناگون مانند پایگاه‌های اطلاعاتی را مورد بررسی قرار داده‌اند. از جمله می‌توان به پژوهش‌های دهقان سلماسی، کازرانی و شکفته (۲۰۲۱)، غفاری، رحیم‌زاده و فرجی (۱۳۹۸)، مکی‌زاده و همکاران (۱۳۹۱) اشاره کرد. در این مطالعه، تصمیم به استفاده به عنوان احتمال ذهنی کاربران در استفاده از پایگاه‌های اطلاعاتی، تعریف می‌شود. براساس موارد بیان شده، مدل مفهومی پژوهش حاضر در نمودار (۱) نمایش داده شده است.

نمودار ۱- مدل مفهومی پژوهش

فرضیه‌های پژوهش عبارتند از:

- ۱) ویژگی مهارتی/دانشی بر سهولت استفاده، تأثیر مثبت و معنی‌داری دارد.
- ۲) ویژگی مهارتی/دانشی بر سودمندی استفاده، تأثیر مثبت و معنی‌داری دارد.
- ۳) ویژگی فردی/حرفه‌ای بر سودمندی استفاده، تأثیر مثبت و معنی‌داری دارد.
- ۴) ویژگی فردی/حرفه‌ای بر سهولت استفاده تأثیر مثبت و معنی‌داری دارد.
- ۵) سودمندی استفاده، بر نگرش تأثیر مثبت و معنی‌داری دارد.

- ۶) سودمندی استفاده بر تصمیم به استفاده، تأثیر مثبت و معنی داری دارد.
- ۷) سهولت استفاده بر سودمندی استفاده، تأثیر مثبت و معنی داری دارد.
- ۸) سهولت استفاده بر نگرش تأثیر مثبت و معنی داری دارد.
- ۹) نگرش بر تصمیم به استفاده تأثیر مثبت و معنی داری دارد.

۳. نوآوری پژوهش

انتخاب پایگاه‌های اطلاعاتی مناسب در کتابخانه‌های دانشگاهی که مورد پذیرش کاربران آنها باشد و منجر به افزایش سطح تولیدات علمی در دانشگاه شود، یکی از دغدغه‌های مسئولان و تصمیم‌گیرندگان این امر در کتابخانه‌های نامبرده است. مدل پژوهش حاضر می‌تواند به مدیران و تصمیم‌گیرندگان انتخاب پایگاه‌های اطلاعاتی در کتابخانه‌های دانشگاهی ایران کمک نماید. بر این اساس می‌توان گفت که پژوهش حاضر از لحاظ مشارکت در تولید دانش جهت تصمیم‌گیری‌ها از اصالت و نوآوری برخوردار است.

پژوهش‌هایی که دانش ساخت‌یافته و منسجمی را در خصوص عوامل مؤثر بر استفاده از پایگاه‌های اطلاعاتی در ایران ارائه کنند، به ندرت وجود دارند. اغلب پژوهش‌های انجام شده، میزان استفاده از پایگاه را مطرح کرده‌اند (ریاحی‌نیا^۱ و زندیان^۲، ۲۰۰۸؛ جوکار و ذوالفعلی‌نژاد، ۱۳۸۳؛ حسن‌شاهی، ۱۳۸۵؛ خاصه و حاتمی، ۱۳۸۶؛ سلمانی ندوشن و همکاران، ۱۳۸۷؛ رجبی، ۱۳۸۸؛ ریاحی، رضوی و رمضانپور، ۱۳۹۷؛ غفاری، رحیم‌زاده و فرجی، ۱۳۹۸). برخی دیگر از پژوهش‌ها، به بررسی پذیرش پایگاه‌های اطلاعاتی برای کاربران در یک حیطه موضوعی خاص پرداخته‌اند (کالاوانی، کازرانی و شکفته^۳، ۲۰۱۸؛ چایاسونتورن و سوکساجام^۴، ۲۰۱۸؛ دهقان سلماسی، کازرانی و شکفته، ۲۰۲۱). تعداد معدودی هم به بررسی هزینه-سودمندی پایگاه‌ها (شهرزادی، ۱۳۸۵؛ فرج‌پهلوی و مکی‌زاده، ۱۳۸۹؛ امامی و میرطاهری، ۱۳۹۴)، ارزیابی رابط کاربر پایگاه‌ها (عباس‌پور و رضایی شریف آبادی، ۱۳۸۵؛ عباس‌پور، ۱۳۸۸؛ منصوری و نوروزی، ۱۳۹۴) و میزان رضایت کاربر از پایگاه‌های اطلاعاتی و ارزشمندی آنها (حیاتی و حسن‌شاهی، ۱۳۸۷؛ صیادی، مرادی و رحیمی،

1. Riahinia
2. Zandian
3. Kalavani, Kazerani & Shekofteh
4. Chaiyasoonthorn & Suksa-Ngiam

۱۳۹۷) پرداخته‌اند. پژوهش حاضر درصدد است تا تاثیر عوامل مختلف بر استفاده از پایگاه‌های اطلاعاتی از دیدگاه کاربران پایگاه‌های اطلاعاتی در دانشگاه یزد را مورد بررسی قرار دهد.

۴. اهداف پژوهش

هدف پژوهش حاضر، ارائه مدل عوامل تاثیرگذار بر استفاده از پایگاه‌های اطلاعاتی در بین کاربران دانشگاهی است. شناسایی عواملی که منجر به پذیرش و استفاده از پایگاه‌های اطلاعاتی توسط کاربران دانشگاهی می‌شود، به مدیران و تصمیم‌گیرندگان کتابخانه‌های دانشگاهی در هنگام انتخاب پایگاه‌های اطلاعاتی کمک می‌کند.

۵. روش پژوهش

پژوهش حاضر از نوع توصیفی پیمایشی است. ابزار گردآوری اطلاعات پرسشنامه بوده، و برای ساخت معیارها و مقیاس‌های لازم برای سنجش و اندازه‌گیری سازه‌ها، از پژوهش‌های پیشین استفاده شد. جامعه آماری پژوهش را دانشجویان تحصیلات تکمیلی (سال‌های دوم و سوم تحصیل) استفاده‌کننده از پایگاه‌های اطلاعاتی در رشته‌های مختلف در دانشگاه یزد تشکیل می‌دهند. حجم جامعه آماری این پژوهش براساس اطلاعات دریافت شده از معاونت آموزشی دانشگاه مذکور حدود ۴۳۲۶ نفر برآورد گردید. نمونه آماری تحقیق براساس فرمول کوکران و براساس واریانس به دست آمده از پیش‌آزمون، سطح اطمینان ۹۵ درصد و دقت احتمالی ۵ درصد، ۳۱۹ نفر تعیین شد. سنجش روایی پرسشنامه با استفاده از تحلیل عامل تأییدی-روش استخراج مولفه اصلی و چرخش واریماکس-، به عنوان یکی از روش‌های بررسی اعتبار سازه‌ای پرسشنامه انجام شد (جدول ۱).

جدول ۱- بارهای عاملی و مقادیر پایایی

عامل	بارهای عاملی سوال‌ها									مقدار ویژه	کل واریانس تبیین شده	ضریب آلفا
	گویه ۱	گویه ۲	گویه ۳	گویه ۴	گویه ۵	گویه ۶	گویه ۷	گویه ۸	گویه ۹			
ویژگی مهارتی/ دانشی	۰/۸۹	۰/۸۶	۰/۸۶	۰/۸۵	۰/۸۳	۰/۸۰	۰/۸۰	۰/۷۶	۰/۷۶	۶/۸۱	۶۸/۱۶	۰/۸۷
ویژگی فردی و حرفه‌ای	۰/۷۵	۰/۷۲	۰/۶۹	۰/۶۷	-	-	-	-	-	۲/۰۰۵	۵۰/۱۲	۰/۷۱
سودمندی استفاده	۰/۸۱	۰/۸۰	۰/۷۸	۰/۷۶	۰/۷۶	۰/۷۳	۰/۶۱	۰/۵۸	-	۴/۳۱	۵۳/۹۳	۰/۸۸
سهولت استفاده	۰/۸۴	۰/۸۲	۰/۷۸	۰/۷۶	۰/۷۳	۰/۷۲	۰/۶۹	۰/۶۵	۰/۶۳	۴/۹۱	۵۴/۵۶	۰/۸۸
نگرش	۰/۸۰	۰/۸۶	۰/۶۸	۰/۸۶	۰/۸۰	-	-	-	-	۳/۲۰	۶۴/۰۱	۰/۷۲
تصمیم به استفاده	۰/۸۱	۰/۸۱	۰/۸۷	۰/۸۷	۰/۸۰	-	-	-	-	۳/۴۸	۶۹/۵۹	۰/۸۷

نتایج تحلیل عامل متغیرهای پژوهش نشان می‌دهد که مقادیر ویژه تمام متغیرها بالاتر از (۱) است. همچنین، برای سنجش پایایی پرسشنامه از آماره «ضریب آلفای کرونباخ» استفاده شد. مقادیر آلفای کرونباخ بدست آمده حکایت از آن دارد که تمامی مقیاس‌ها دارای ضریب بالاتر از ۰/۷ بودند. در نهایت پرسشنامه نهایی براساس نتایج مندرج در جدول (۱) تدوین شد. تجزیه و تحلیل آماری داده‌های پژوهش با استفاده از نرم‌افزارهای آماری اس.پی.اس.اس.^۱ نسخه ۲۶ و اموس^۲ ۲۴ انجام شد.

قبل از تحلیل داده‌های مربوط به روابط بین متغیرها، برای اطمینان از اینکه داده‌های این پژوهش مفروضه‌های زیربنایی را برآورد می‌کنند، دو مفروضه شامل داده‌های گمشده و نرمال بودن، مورد بررسی قرار گرفتند. به منظور حذف داده‌های گمشده، از روش جایگزینی داده‌ها با میانگین متغیر و برای بررسی نرمال بودن، از کجی و کشیدگی متغیرها استفاده شد. جدول (۲) نتایج نرمال بودن متغیرها را نشان می‌دهد.

جدول ۲- بررسی نرمال بودن متغیرها

متغیرها	شاخص‌های توصیفی	
	کجی	کشیدگی
ویژگی مهارتی/دانشی	-۰/۱۷۹	۰/۱۱۸
ویژگی فردی/ حرفه‌ای	-۰/۴۲۹	۰/۹۸۹
سهولت استفاده	-۰/۰۶۷	-۰/۰۷۴
سودمندی استفاده	-۰/۸۵۳	۰/۹۱۶
نگرش	-۰/۵۵۲	۰/۳۴۳
تصمیم به استفاده	-۰/۸۲۰	۰/۸۶۷

همان‌گونه که در جدول (۲) مشاهده می‌شود، متغیرهای پژوهش همگی دارای قدرمطلق ضریب کجی و کشیدگی در دامنه +۱ و -۱ هستند و لذا، تخطی از نرمال بودن داده‌ها قابل مشاهده نیست و در نتیجه می‌توان گفت که متغیرها همگی نرمال هستند.

۶. یافته‌ها

توزیع فراوانی مشخصات فردی پاسخ‌گویان نشان می‌دهد که از میان ۳۱۹ نفر از پاسخ‌گویان به پرسشنامه، ۱۲۰ نفر زن و ۱۹۹ نفر مرد بودند. بیشترین سن پاسخ‌گویان بین ۲۱-۳۰ سال بود. از

1. SPSS 26

2. AMOS 24

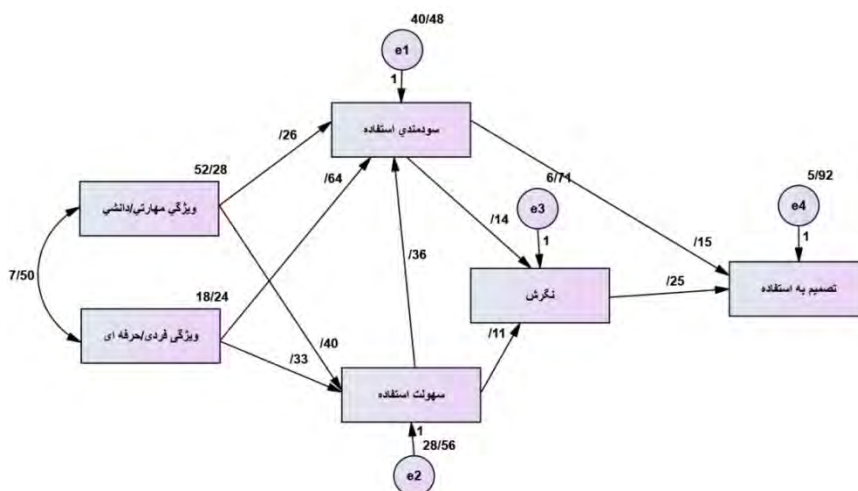
مجموع پاسخ‌گویان، ۲۷۴ نفر کارشناسی ارشد و ۴۵ نفر با مدرک تحصیلی در سطح دکتری بودند. ۲۲۸ نفر (۷۱/۴۷ درصد) از پاسخ‌گویان بین ۱-۳ سال سابقه استفاده از پایگاه‌های اطلاعاتی را داشتند. ضرایب همبستگی بین متغیرهای پژوهش به عنوان مرحله‌ای از تحلیل آماری فرض‌های مدل در جدول (۳) نشان داده شده است.

جدول ۳- ضرایب همبستگی بین متغیرهای پژوهش

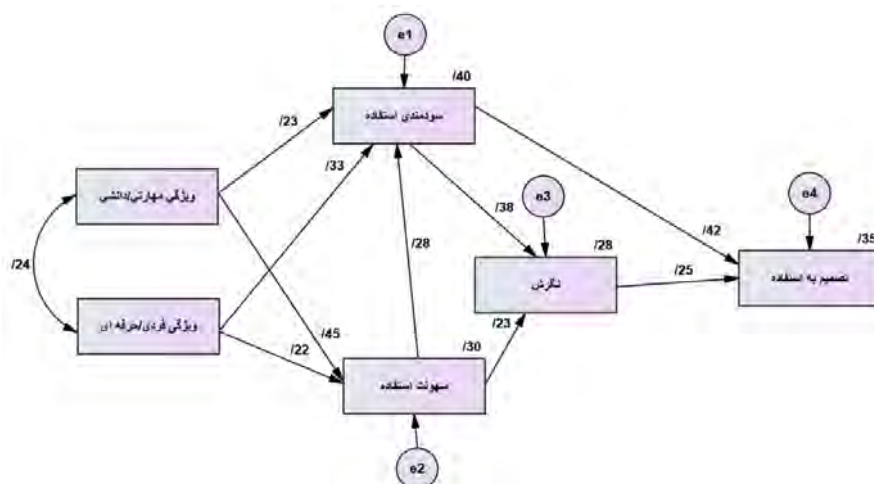
۶	۵	۴	۳	۲	۱	
					۱	ویژگی مهارتی/دانشی
				۱	۰/۲۴۳**	ویژگی فردی/حرفه‌ای
			۱	۰/۳۳۰**	۰/۵۰۴**	سهولت استفاده
		۱	۰/۵۰۱**	۰/۴۷۸**	۰/۴۴۷**	سودمندی استفاده
	۱	۰/۴۹۴**	۰/۴۲۳**	۰/۲۹۷**	۰/۳۴۹**	نگرش
۱	۰/۴۶۳**	۰/۵۴۶**	۰/۳۶۸**	۰/۳۴۲**	۰/۲۶۷**	تصمیم به استفاده

$$**P < 0.01$$

داده‌های جدول (۳) نشان می‌دهد که روابط بین متغیرهای پژوهش در سطح کمتر از ۰/۰۰۱ معنی‌دار هستند. بر همین اساس، قوی‌ترین رابطه بین سودمندی استفاده با تصمیم به استفاده بوده و ضعیف‌ترین رابطه بین ویژگی‌های فردی با ویژگی‌های مهارتی/دانشی بوده است. جهت آزمون مدل تحقیق از رویکرد مدل‌سازی معادله ساختاری کوواریانس محور استفاده شد.

نمودار ۲- مدل عوامل مؤثر بر تصمیم به استفاده از پایگاه‌های اطلاعاتی در حالت غیراستاندارد

نمودار ۳- مدل عوامل مؤثر بر تصمیم به استفاده از پایگاه‌های اطلاعاتی در حالت استاندارد

جدول ۴- معنی‌داری مسیرهای علی مدل عوامل مؤثر بر تصمیم به استفاده از پایگاه‌های اطلاعاتی

مسیر	ضریب	نسبت بحرانی ^۱	سطح معنی‌داری	نتیجه
ویژگی مهارتی/دانشی ← سهولت استفاده	۰/۴۵۱	۹/۳۰۹	۰/۰۰۱	معنی‌دار
ویژگی فردی/حرفه‌ای ← سهولت استفاده	۰/۲۲۰	۴/۵۵۰	۰/۰۰۱	معنی‌دار
ویژگی مهارتی/دانشی ← سودمندی استفاده	۰/۲۲۷	۴/۴۸۲	۰/۰۰۱	معنی‌دار
ویژگی فردی/حرفه‌ای ← سودمندی استفاده	۰/۳۳۱	۷/۱۴۴	۰/۰۰۱	معنی‌دار
سهولت استفاده ← سودمندی استفاده	۰/۲۷۷	۵/۳۲۹	۰/۰۰۱	معنی‌دار
سهولت استفاده ← نگرش	۰/۲۳۳	۴/۲۴۰	۰/۰۰۱	معنی‌دار
سودمندی استفاده ← نگرش	۰/۳۷۸	۶/۸۸۱	۰/۰۰۱	معنی‌دار
سودمندی استفاده ← تصمیم به استفاده	۰/۴۲۰	۸/۰۳۶	۰/۰۰۱	معنی‌دار
نگرش ← تصمیم به استفاده	۰/۲۵۵	۴/۸۸۳	۰/۰۰۱	معنی‌دار

براساس اطلاعات به دست آمده، متغیرهای مستقل، ۳۵ درصد از واریانس متغیر تصمیم به استفاده را تبیین می‌کنند.

در این پژوهش برای ارزیابی مدل تحلیل عامل تأییدی از مشخصه‌های χ^2/df ، GFI، RMSEA، CFI، NFI، TLI و IFI استفاده شده است. شاخص χ^2/df فاقد یک معیار ثابت برای یک

1. C.R (Critical Ratio)

مدل قابل قبول است، اما مقدار کوچک χ^2/df دلالت بر برازش بهتر مدل دارد و مقادیر کمتر از (۳)، مطلوب ارزیابی می‌شوند. شاخص RMSEA برای مدل‌های خوب برابر با ۰/۰۸ یا کمتر است. مدل‌هایی که RMSEA آنها ۰/۱۰ یا بیشتر باشد، برازش ضعیفی دارند. مقدار مطلوب GFI، TLI، NFI و CFI باید برابر یا بزرگ‌تر از ۰/۹۰ باشد تا مدل پذیرفته شود.

جدول ۵- برآورد شاخص‌های ارزیابی کلیت مدل معادله ساختاری

شاخص	CMIN	DF	CMIN/DF	GFI	NFI	IFI	TLI	CFI	RMSEA
مقدار	۵/۱۲۷	۲	۲/۵۶۳	۰/۹۹۵	۰/۹۹۱	۰/۹۹۵	۰/۹۶۰	۰/۹۹۷	۰/۰۷۰

شاخص‌های ارزیابی کلیت مدل معادله ساختاری با توجه به دامنه مطلوب این شاخص‌ها، در مجموع بیانگر این است که مدل مفروض تدوین شده، توسط داده‌های پژوهش حمایت می‌شوند، به عبارت دیگر، برازش داده‌ها به مدل برقرار است. با استفاده از خودگردان‌سازی^۱ در نرم‌افزار اموس، اثرات مستقیم، غیرمستقیم و کل متغیرها در مدل و معنی‌داری آنها بررسی شده است.

جدول ۶- برآورد اثرات مستقیم و غیرمستقیم متغیرهای مستقل بر متغیر تصمیم به استفاده

متغیر مستقل	متغیر میانجی	متغیر وابسته	برآورد			
			مستقیم		غیرمستقیم	
			مقدار	P	مقدار	P
ویژگی فردی/حرفه‌ای	—	سودمندی استفاده	۰/۲۲۷	۰/۰۰۱	—	—
	—	سهولت استفاده	۰/۴۵۱	۰/۰۰۱	—	—
	سودمندی استفاده	نگرش	—	—	۰/۱۲۶	۰/۰۰۱
	سودمندی استفاده	تصمیم به استفاده	—	—	۰/۱۷۲	۰/۰۰۱
	سهولت استفاده	نگرش	—	—	۰/۰۸۲	۰/۰۰۱
	سهولت استفاده	سودمندی استفاده	—	—	۰/۰۸۱	۰/۰۰۱
ویژگی مهارتی/دانشی	—	سودمندی استفاده	۰/۳۳۱	۰/۰۰۱	—	—
	—	سهولت استفاده	۰/۲۲۰	۰/۰۰۱	—	—
	سودمندی استفاده	نگرش	—	—	۰/۰۸۷	۰/۰۰۱
	سودمندی استفاده	تصمیم به استفاده	—	—	۰/۱۱۸	۰/۰۰۱
	سهولت استفاده	نگرش	—	—	۰/۱۷۱	۰/۰۰۱
	سهولت استفاده	سودمندی استفاده	—	—	۰/۱۷۴	۰/۰۰۱

http://stlm.gom.ac.ir

متغیر مستقل	متغیر میانجی	متغیر وابسته	برآورد			
			مستقیم		غیر مستقیم	
			مقدار	P	مقدار	P
سهولت استفاده	-	نگرش	۰/۲۳۳	۰/۰۰۱	-	-
	-	سودمندی استفاده	۰/۲۷۷	۰/۰۰۱	-	-
	سودمندی استفاده	نگرش	-	-	۰/۱۳۷	۰/۰۰۱
	سودمندی استفاده	تصمیم به استفاده	-	-	۰/۱۲۳	۰/۰۰۱
	نگرش	تصمیم به استفاده	-	-	۰/۱۱۲	۰/۰۰۱
سودمندی استفاده	-	نگرش	۰/۳۷۸	۰/۰۰۱	-	-
	-	تصمیم به استفاده	۰/۴۲۰	۰/۰۰۱	-	-
	نگرش	تصمیم به استفاده	-	-	۰/۰۹۶	۰/۰۰۱
نگرش	-	تصمیم به استفاده	۰/۲۵۵	۰/۰۰۱	-	-

براساس اطلاعات جدول (۶) می‌توان گفت که متغیر سودمندی استفاده، بیشترین تأثیر مستقیم را بر سازه تصمیم به استفاده دارد ($P < ۰/۰۰۱$ و $\beta = ۰/۴۲۰$) و متغیر سهولت استفاده بیشترین تأثیر غیرمستقیم را بر سازه تصمیم به استفاده دارد ($P < ۰/۰۰۱$) و در نهایت متغیر سودمندی استفاده، بیشترین تأثیر کل را بر سازه تصمیم به استفاده دارد ($P < ۰/۰۰۱$).

۷. نتیجه‌گیری

با توجه به هدف پژوهش حاضر مبنی بر تعیین موقعیت متغیرهای مدل پژوهش (سودمندی استفاده، سهولت استفاده، نگرش نسبت به پایگاه‌های اطلاعاتی و تصمیم به استفاده از پایگاه‌ها، ویژگی مهارتی/دانشی و ویژگی فردی/حرفه‌ای) در میان کاربران پایگاه‌های اطلاعاتی، نتایج حاصل به این شرح است: نتایج بررسی تأثیر عوامل مختلف بر استفاده از پایگاه‌های اطلاعاتی توسط کاربران دانشگاه یزد نشان داد که میزان منفعتی که فرد معتقد است، با استفاده از یک پایگاه اطلاعاتی در عملکرد شغلی خود به آن نائل می‌آید، اثر مثبتی بر استفاده از آن دارد. به عبارت دیگر، کاربران زمانی تمایل به پذیرش پایگاه خواهند داشت که پایگاه اطلاعاتی برای کسب نتایج با ارزش، کارایی لازم را داشته باشد. در اکثر پژوهش‌های پیشین، این عامل تأیید شده است (نظری، خسروی و نوشین‌فرد، ۱۳۹۱؛ دیویس و همکاران، ۱۹۸۹؛ کیم^۱، ۲۰۱۰؛ آنی^۲، ۲۰۱۰). یافته‌های دیگر این

1. Kim
2. Ani

پژوهش (نمودار ۲) در ارتباط با سودمندی، نشان‌دهنده این است که سودمندی، به طور مستقیم و غیرمستقیم از طریق نگرش، بر تصمیم به استفاده از پایگاه‌های اطلاعاتی تأثیر دارد. به عبارت دیگر، تصمیم به استفاده در دو صورت اتخاذ می‌شود: نخست زمانی است که کاربر معتقد است استفاده از پایگاه اطلاعاتی عملکرد او را بهبود بخشیده و باعث افزایش کارایی وی می‌شود؛ و دوم، هنگامی که استفاده از پایگاه اطلاعاتی مبتنی بر نگرش است. از طرف دیگر، تأثیر قابل ملاحظه سودمندی بر تصمیم به استفاده از طریق عامل نگرش، این نکته را یادآور می‌شود که نگرش عامل مهمی است و بایستی مورد توجه قرار گیرد. شواهد تجربی نیز نشان می‌دهند که بخش اعظم عملکردهای انسان تحت تأثیر نگرش او انجام می‌شوند (مکی‌زاده، ۱۳۹۱، ص ۲۱۷؛ نقل از: فیشتین و آجزن، ۱۹۷۵). بنابراین، اگر نحوه شکل‌گیری نگرش و عناصر تشکیل‌دهنده آن شناخته شود، در حقیقت می‌توان برای عمل و یا استفاده از آن شیء و یا رویداد، آمادگی ایجاد کرد. همچنین می‌توان درک بهتری از رابطه بین نگرش و رفتار به منظور پذیرش و استفاده مؤثر از پایگاه‌های اطلاعاتی داشت. نتایج این پژوهش با یافته‌های پژوهش‌های رمضان^۱ و سینگ^۲ (۲۰۰۸)، الادوانی^۳ (۲۰۰۲) و کیم (۲۰۱۰) هماهنگ و همسو است.

سایر نتایج نشان داد که سهولت استفاده، بیشترین تأثیر را بر تصمیم به استفاده از پایگاه اطلاعاتی دارد. براساس اصل کمترین کوشش، انسان‌ها ذاتاً گرایش دارند که از بین راه‌های متفاوتی که برای رسیدن به هدف در اختیار آنان است، موردی را برگزینند که به کوشش کمتری نیاز دارد (دیانی، ۱۳۷۶؛ نقل از: زیف، ۱۹۴۹). با پذیرش این اصل، باید پذیرفت که کاربران سرمایه‌گذاری اندکی در جستجوی اطلاعات می‌کنند و آسان بودن را ترجیح داده و منابع قابل دسترس را به منابعی که از کیفیت بالاتر آنها اطلاع دارند، به دلیل اینکه در دسترس نیستند، ترجیح می‌دهند. این موضوع در پژوهش حسینی، وزیرپورکشمیری و چشمه سهرابی (۱۳۹۳) نیز مورد تأیید قرار گرفت.

همچنین یافته‌ها نشان داد که عامل نگرش شکل گرفته در کاربران دانشگاهی با اثر کلی (۰/۲۵۵)، تأثیر مستقیمی بر تصمیم به استفاده از پایگاه‌های اطلاعاتی توسط آنان دارد. با توجه به اینکه نگرش یک حالت درونی است، که آمادگی برای عمل ایجاد می‌کند، اینگونه استنباط می‌شود

که نگرش شکل گرفته در کاربران نسبت به تصمیم به استفاده از پایگاه‌های اطلاعاتی، عاملی برای پذیرش پایگاه‌های اطلاعاتی است. به عبارت دیگر، نتایج و پیامدهایی که کاربران در هنگام استفاده از پایگاه‌ها، مثبت ارزیابی می‌کنند، موجب افزایش تمایل آنان نسبت به استفاده از آن می‌شود. نتیجه پژوهش حاضر با نتایج مطالعات پارک^۱ و پوبیل^۲ (۲۰۱۳) و باقری، حمیدی بهشتی و علیدوستی (۱۳۸۸) همسو است. سایر یافته‌ها حاکی از آن است که دو عامل ویژگی مهارتی/دانشی و ویژگی فردی/حرفه‌ای به صورت غیرمستقیم بر تصمیم به استفاده تاثیر دارند. یکی از راه‌های ارتباط کاربران با پایگاه‌ها اطلاعاتی، داشتن ویژگی‌های مهارتی و دانشی است. یافته‌ها نشان داد که مسیر غیرمستقیم ویژگی مهارتی/دانشی با اثر کلی (۰/۲۰۸) از طریق عوامل سودمندی و سهولت استفاده، با تصمیم به استفاده معنی‌دار بود (جدول ۶). توانایی قضاوت ربط، دانش موضوعی، سواد فناوری اطلاعات، دانستن زبان و تجربه، از مشخصه‌های برخورد مؤثر میان منبع اطلاعاتی و هدف مورد نظر است. اگر کاربر نتواند منابع مرتبط را به خوبی بازایی کند، برداشتی مبنی بر این خواهد داشت که اطلاعات لازم وجود ندارد یا پایگاه‌های اطلاعاتی نیازها را مرتفع نمی‌کنند. تسلط بر زبان منابع و پایگاه‌های اطلاعاتی یکی دیگر از عوامل تأثیرگذار بر استفاده از آن است. علاوه بر این موارد، سواد فناوری اطلاعات و درک کاربر از مفاهیم پایه‌ای سواد اطلاعاتی، بر میزان سازگاری وی با پایگاه‌های اطلاعاتی تأثیرگذار است که در نهایت منجر به تصمیم به استفاده از پایگاه اطلاعاتی می‌شود.

این نکته که تفاوت‌های فردی نقش مهمی را در پیاده‌سازی و استفاده از هرگونه فناوری اطلاعات ایفا می‌کنند، به عنوان یک مضمون تحقیقاتی مکرر در گستره متنوعی از رشته‌ها شامل سیستم‌های اطلاعاتی، تولید و بازاریابی مطرح بوده است. به ویژه در حوزه سیستم‌های اطلاعاتی، رابطه میان تفاوت‌های فردی و متغیرهای مربوط به بازدهی موفقیت‌آمیز سیستم، به شیوه‌ای نظری و تجربی در بدنه عظیمی از تحقیقات گذشته مطرح بوده است. تفاوت‌های فردی تعیین‌کننده‌های رفتار افراد هستند. استفاده از پایگاه‌های اطلاعاتی، هم به ویژگی‌های فناوری و هم به ویژگی فردی و حرفه‌ای افرادی که از آن استفاده می‌کنند، بستگی دارد. به عبارت دیگر، رفتار مربوط به پذیرش پایگاه‌های اطلاعاتی، هم با عوامل خارج از محیط کار (ویژگی حرفه‌ای) کنترل می‌شود (مانند ویژگی‌های شغلی، مسئولیت‌پذیری و...) و هم ویژگی‌های فرد (از قبیل، تحصیلات، رشته تحصیلی و...) بر آن

1. Park

2. Pobil

اثر می‌گذارند. در این پژوهش ویژگی فردی و حرفه‌ای، از طریق سودمندی استفاده و سهولت استفاده، بر تصمیم به استفاده تأثیر داشت. چنانکه نیکلاس^۱ (۱۹۹۶) معتقد است که مانع برآورده ساختن نیازهای اطلاعاتی کاربر اغلب به عوامل شخصیتی مانند نظم و استمرار و کمبود زمان و هزینه مربوط است.

یافته‌های این پژوهش جنبه‌های مهمی را به عنوان متغیر وابسته به استفاده از پایگاه‌های اطلاعاتی، مورد توجه قرار داده است. براساس نتایج بدست آمده پیشنهاد می‌شود که مسئولان و تصمیم‌گیرندگان کتابخانه‌های دانشگاهی، در هنگام انتخاب پایگاه‌های اطلاعاتی، فهرستی از نام پایگاه‌های مختلف در اختیار پژوهشگران قرار دهند تا پایگاه‌ها را بر مبنای عوامل شناسایی شده در پژوهش حاضر امتیازدهی و رتبه‌بندی نمایند. در نهایت براساس بودجه مورد نظر و امتیاز کسب شده برای پایگاه‌های مختلف، مناسب‌ترین پایگاه‌های اطلاعاتی که مورد پذیرش کاربران دانشگاه است را انتخاب کنند. شایان ذکر است که روابط به دست آمده بین متغیرهای مورد مطالعه در این پژوهش، موضوع مناسبی است که می‌تواند در حوزه‌های علمی دیگر مورد بررسی قرار گیرد. انجام پژوهش‌های مشابه، سبب تقویت چارچوب نظری ارائه شده در این پژوهش خواهد شد.

منابع

- امامی، م.، میرطاهری، س.ل. (۱۳۹۴). تحلیل هزینه-سودمندی پایگاه‌های اطلاعاتی دانشگاه تهران و تاثیر استفاده از پایگاه‌ها در تولیدات علمی. *فناوری اطلاعات و ارتباطات در علوم تربیتی*، ۶(۲): ۱۰۹-۱۳۲.
- باقری، م.ع.، حمیدی بهشتی، م.ت.، علیدوستی، س. (۱۳۸۸). پذیرش بانکداری اینترنتی در ایران: بسط مدل پذیرش فناوری. *علوم و فناوری اطلاعات*، ۲۴(۳): ۳۴-۵۰.
- دادخواه، ن. (۱۳۸۹). *سنجش الگوی استفاده و تحلیل هزینه-سودمندی منابع اطلاعاتی الکترونیکی کتابخانه مرکزی دانشگاه فردوسی مشهد براساس شاخص‌های ای-متریک*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه فردوسی مشهد.
- دیانی، م.ح. (۱۳۷۶). نظرات بنیانی درباره کتاب‌خوانی. *کتابداری و اطلاع‌رسانی*، ۱۱(۲): ۶-۱۷.
- رجبی، ع. (۱۳۸۸). بررسی استفاده از نشریات الکترونیکی پایگاه‌های اطلاعاتی تحت وب در دانشگاه امام صادق(ع). *پیام کتابخانه*، ۱۵(۲): ۱۹۳-۲۱۶.
- جوکار، ع.ر.، ذوالفعلی‌نژاد، ع. (۱۳۸۳). مشکلات و نقاط ضعف شبکه رزنت از دیدگاه کاربران دانشگاه شهید باهنر کرمان. *فصلنامه کتاب*، ۱۵(۱): ۱۱۵-۱۲۲.
- حسن‌شاهی، م. (۱۳۸۵). *بررسی نگرش و میزان استفاده از پایگاه‌های اطلاعاتی ابسکو، الزویر و ساینس دایرکت*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه شیراز.
- حیاتی، ز.، حسن‌شاهی، م. (۱۳۸۷). بررسی میزان رضایت اعضای هیأت علمی دانشگاه شیراز از پایگاه‌های پیوسته. *فصلنامه کتاب*، ۱۹(۲): ۱۶-۷۶.
- حسینی، ن.، وزیرپور کشمیری، م.، چشمه سهرابی، م. (۱۳۹۳). پذیرش و استفاده از پایگاه‌های اطلاعاتی پیوسته لاتین توسط اعضای هیأت علمی دانشگاه‌های شهر کرمانشاه براساس نظریه یکپارچه پذیرش و استفاده از فناوری. *دانش‌شناسی*، ۷(۲۷): ۴۳-۵۴.
- خاصه، ا.، حاتمی، ع. (۱۳۸۶). *رفتار اطلاع‌یابی اعضای هیأت علمی علوم انسانی در پایگاه‌های مرکز اطلاع‌رسانی تحقیق و توسعه ایران*. بازیابی در ۱۵/۲/۱۳۹۰، از: www.ensani.ir/fa/content/88430/default.aspx.
- ریاحی، ع.، رضوی، ع.ا.، رمضان‌پور، ع.م. (۱۳۹۷). بررسی میزان استفاده، آشنایی و رضایت دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی مازندران از پایگاه‌های اطلاعات علمی و عوامل مرتبط با آن. *توسعه آموزش جندی‌شاپور اهواز*، ۹(۴): ۲۶۹-۲۸۲.
- سلاجقه، م.، عصاره، ف.، مومن آبادی، م. (۱۳۹۴). بررسی میزان پاسخ‌گویی پایگاه‌های اطلاعاتی پیوسته در دسترس، در برآوردن نیازهای اطلاعاتی دانشجویان پزشکی عمومی دانشگاه علوم پزشکی کرمان. *دانش‌شناسی*، ۸(۳۱): ۵۹-۷۲.
- سلمانی‌ندوشن، ا.، حسینی‌نسب، د.، شکرانه ننه کران، ف. (۱۳۸۷). رابطه استفاده از نشریات الکترونیک مشترک شده دانشگاه علوم پزشکی تبریز با تعداد واحدهای درسی و مرتبه علمی اعضای هیأت علمی آن دانشگاه. *مدیریت اطلاعات سلامت*، ۱۵(۱): ۲۷-۳۳.
- سیاح برگرد، م.، ضیایی، ث.، آقازاده، ا.، ممتازان، م.، فتحی خانقاه، ر.، حسینی آهنگری، س.ع. (۱۳۹۵). بررسی میزان استفاده اعضای هیأت علمی و دانشجویان از پایگاه‌های اطلاعاتی کتابخانه مرکزی دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز در سال ۱۳۹۳. *توسعه آموزش جندی‌شاپور اهواز*، ۶(۲): ۱۷۴-۱۸۶.
- سپفی، خ.ن.، فهیمی‌فر، س.، نوروزی، ع.، (۱۳۹۹). بررسی تطبیقی تولیدات علمی دانشگاه صنعتی شریف در پایگاه‌های استنادی وب آوساینس و اسکوپوس. *سیاست‌نامه علم و فناوری*، ۱۰(۳): ۱۰۹-۱۲۲.

- شهرزادی، ل. (۱۳۸۵). بررسی هزینه سودمندی مجموعه‌های نشریات الکترونیکی موجود در دانشگاه‌های دولتی شهر تهران در سال ۲۰۰۳. فصلنامه کتاب، ۱۷(۲): ۱۲۹-۱۴۰.
- صیادی، ن.، مرادی، م.، رحیمی، ص. (۱۳۹۷). مطالعه دیدگاه دانشجویان دانشگاه رازی درباره ارزشمندی پایگاه‌های اطلاعاتی پیوسته مقاله‌های لاتین و عوامل اثرگذار بر آنها با تأکید بر پایگاه‌های ساینس دایرکت، اشپرنگر، ابسکو، وب. آو. ساینس، امرالد و آی. تریپل. ای. کتابداری و اطلاع‌رسانی، ۲۱(۱): ۱۰۰-۱۲۲.
- عباس‌پور، ج. (۱۳۸۸). ارزیابی مکاشفه‌ای: روشی کیفی برای ارزیابی رابط کاربر وبسایت‌ها و پایگاه‌های اطلاعاتی. کتابداری و اطلاع‌رسانی، ۱۲(۳): ۲۶۵-۲۷۹.
- عباس‌پور، ج.، رضایی شریف‌آبادی، س. (۱۳۸۵). ارزیابی رابط کاربر پایگاه اطلاعات پایان‌نامه‌های مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران از دیدگاه کتابداری و اطلاع‌رسانی. پژوهش و برنامه‌ریزی در آموزش عالی، ۴۱: ۷۵-۹۱.
- غفاری، س.، رحیم‌زاده، ر.، فرجی، ع. (۱۳۹۸). بررسی میزان مطلوبیت و عوامل موثر بر استفاده از پایگاه‌های اطلاعاتی پیوسته توسط اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی تبریز در سال ۹۸-۱۳۹۷. دانش‌شناسی، ۱۲(۴۵): ۷۵-۸۹.
- فرج‌پهلوی، ع.، مکی‌زاده، ف. (۱۳۸۹). بررسی هزینه سودمندی پایگاه‌های اطلاعاتی دانشگاه یزد در سال ۲۰۰۹. تحقیقات کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاهی، ۴۴(۴): ۵۹-۸۰.
- کاظمیان، م.، حبیبی، ع. ر.، حبیبی، م. (۱۳۹۹). بررسی میزان تأثیر سهولت استفاده، سودمندی درک شده و تصویر اجتماعی استفاده از موبایل‌بانک بر نگرش مشتریان و تمایل مشتریان به استفاده (مورد مطالعه: استفاده‌کنندگان موبایل‌بانک تجارت). رویکردهای پژوهشی نوین در مدیریت و حسابداری، ۲۸(۴): ۵۸-۷۶.
- کیانی خوزستانی، ح.، نیکنام، م.، پیشوایی، ف. (۱۳۹۱). رفتار اطلاع‌یابی اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی یزد. مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی اطلاعات، ۹۲: ۱۲۰-۱.
- مجیدی، م.، شاکریان، ق. (۱۳۹۵). بررسی رفتار اطلاع‌یابی اعضای هیأت علمی دانشگاه علامه طباطبائی در استفاده از منابع علمی پیوسته. مطالعات دانش‌شناسی، ۶(۲): ۱۰۰-۱۲۰. <https://doi.org/10.22054/jks.2016.4108>
- مکی‌زاده، ف. (۱۳۹۱). شناسایی عوامل تأثیرگذار بر پذیرش پایگاه‌های اطلاعاتی مبتنی بر وب توسط کاربران دانشگاهی: بسط و توسعه مدل پذیرش فناوری (TAM). رساله دکتری. گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه شهید چمران اهواز.
- مکی‌زاده، ف.، فرج‌پهلوی، ع.، عصاره، ف.، شهنی ییلاق، م. (۱۳۹۱). شناسایی عوامل تأثیرگذار بر پذیرش پایگاه‌های اطلاعاتی مبتنی بر وب توسط کاربران دانشگاهی: یک مطالعه گراند تئوری. تحقیقات کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاهی، ۴۶(۵۹): ۵۹-۸۱.
- منصوری، م.، نوروزی، ی. (۱۳۹۴). بررسی وضعیت رابط کاربر پایگاه‌های اطلاعاتی فارسی (مگیران و پایگاه اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی). دانش‌شناسی، ۸(۲۸): ۷۵-۸۶.
- مهاجری، ف.، علیحاجنورکاسگری، م. (۱۳۸۹). بررسی میزان آشنایی و استفاده دانشجویان علوم پزشکی بابل از پایگاه‌های اطلاعاتی پیوسته (online). دانش‌شناسی، ۲(۸): ۸۳-۹۵.
- نظری، ف.، خسروی، ف.، نوشین‌فرد، ف. (۱۳۹۱). پیش‌بین‌های موثر در پذیرش پایگاه‌های اطلاعاتی پیوسته توسط اعضای هیئت علمی. پژوهشنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی، ۲(۲): ۹۹-۱۱۸.

References

- Abbaspour, J. & Rezaei Sharifabadi, S. (2006). Evaluation of the user interface of the theses database of the Iran Scientific Information and Documents Center from the point of view of librarianship and information. *Quarterly Journal of Research and Planning in Higher*

Education, 41: 75-91. [in persian]

- Abbaspour, J. (2008). Exploratory evaluation: a qualitative method for evaluating the user interface of websites and databases. *Library and Information Science*, 12(3): 265-279. [in persian]
- Aladwani, A.M. (2002). *Organizational actions, computer attitudes, and end-user satisfaction in public organizations: An empirical study*. In: human factors in information systems, ed. by Szewczak, E. & Snodgrass, C. Hershey: IRM: 153-168.
- Ani, O.E. (2010). Internet access and use: A study of undergraduate students in three Nigerian universities. *The Electronic Library*, 28(4): 555-567.
- Bagheri, M.A., Hamidi Beheshti, M.T. & Alidousti, S. (2008). Acceptance of internet banking in Iran: expanding the technology acceptance model. *Information Science and Technology*, 24(3): 34-50. [in persian]
- Chaiyasoonthorn, W. & Suksa-Ngiam, W. (2018). Users' acceptance of online literature databases in a Thai university: A test of UTAUT2. *International Journal of Information Systems in the Service Sector*, 10(1): 54-70.
- Dadkhah, N. (2009). *Measuring the usage pattern and cost-effectiveness analysis of the electronic information resources of Ferdowsi University of Mashhad Central Library based on e-metric indicators*. Master's thesis. Faculty of Educational Sciences and Psychology, Ferdowsi University of Mashhad. [in persian]
- Davis, F.D. (1989). Perceived usefulness, perceived ease of use, and user acceptance of information technology. *MIS Quarterly*, 13(3): 319-340.
- Davis, F.D., Bagozy, R.P. & Warsaw, P.R. (1989). User acceptance of computer technology: A comparison of two theoretical models. *Management Science*, 35: 982-1003.
- Dayani, M.H. (1376). Basic comments about reading books. *Library and Information*, 1(2): 6-17. [in persian]
- Dehghan Salmasi, N., Kazerani, M., Shekofteh, M. & Jambarsang, S. (2021). Acceptance of evidence-based nursing databases by educational nurses using Rogers' model. *Journal of Librarianship and Information Science*, 53(2): 321-327.
- Emami, M. & Mirtahari, S.L. (2014). Cost-effectiveness analysis of Tehran University databases and the impact of using databases in scientific productions. *Information and communication technology in educational sciences*, 6(2): 109-132. [in persian]
- Faraj Pahlo, A. & Makizadeh, F. (2009). Cost-effectiveness study of Yazd University databases in 2009. *University Library and Information Research*, 44(4): 59-80. [in persian]
- Ghafari, S., Rahimzadeh, R. & Faraji, A. (2018). Examining the degree of desirability and factors affecting the use of continuous databases by academic staff members of Tabriz University of Medical Sciences in 2017-2018. *Journal of knowledge studies*, 12(45): 75-89. [in persian]
- Gusenbauer, M. (2019). Google Scholar to overshadow them all? Comparing the sizes of 12 academic search engines and bibliographic databases. *Scientometrics*, 118(1): 177-214. <https://doi.org/10.1007/s11192-018-2958-5>.
- Hasan Shahi, M. (2005). *Investigating the attitude and usage of Absco, Elsevier and Science Direct databases*. Master's thesis. Faculty of Educational Sciences and Psychology, Shiraz University. [in persian]

- Hayati, Z. & Hassan Shahi, M. (2007). Examining the level of satisfaction of academic staff members of Shiraz University with continuous databases. *Book Quarterly*, 19(2): 16-76. [in persian]
- Hosseini, N., Vazirpour Kashmiri, M. & Cheshmeh Sohrabi, M. (2014). Acceptance and use of continuous Latin databases by academic staff members of Kermanshah universities based on the integrated theory of acceptance and use of technology. *Journal of knowledge studies*, 7(27): 43-54. [in persian]
- Jokar, A.R. & Zulfali-Nejad, A. (2013). The problems and weaknesses of Rozent network from the point of view of users of Shahid Bahnerkarman University. *Book Quarterly*, 15(1): 115-122. [in persian]
- Kalavani, A., Kazerani, M. & Shekofteh, M. (2018). Acceptance of evidence-based medicine (EBM) databases by Iranian medical residents using unified theory of acceptance and use of technology (UTAUT). *Health Policy and Technology*, 7(3): 287-292.
- Kayani Khouzeestani, H., Niknam M. & Pishvai F. (2011). Information-seeking behavior of academic staff members of Yazd University of Medical Sciences. *National studies of library and information organization*, 92: 1-120. [in persian]
- Kazemian, M., Habibi, A. & Habibi, M. (2019). Investigating the impact of ease of use, perceived usefulness and social image of mobile bank usage on customers' attitudes and customers' willingness to use (case study: Tejarat Mobile Bank users). *New research approaches in management and accounting*, 28(4): 58-76. [in persian]
- Khase, A.A. & Hatami, A. (1386). *The information-seeking behavior of humanities faculty members in the databases of Iran's research and development information center*. Retrieved on 15/2/2013, from: www.ensani.ir/fa/content/88430/default.aspx. [in persian]
- Kim, Y.M. (2010). The adoption of university library web site resources: A multigroup analysis. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 61(5): 978-993.
- Majidi, M. & Shakarian, Q. (2015). Investigating information-seeking behavior of faculty members of Allameh Tabatabai University in using continuous scientific resources. *Scientific Studies Quarterly*, 6(2): 100-120. <https://doi.org/10.22054/jks.2016.4108>. [in persian]
- Makizadeh, F. (2011). *Identifying factors affecting the acceptance of web-based databases by academic users: Development of the Technology Acceptance Model (TAM)*. PhD Thesis. Department of Information Science and Epistemology, Faculty of Educational Sciences and Psychology, Shahid Chamran University of Ahvaz. [in persian]
- Makizadeh, F., Faraj Pahlo, A., Ossareh, F. & Shahni Yilaq, M. (2011). Identifying factors affecting the acceptance of web-based databases by academic users: a grounded theory study. *Academic Librarianship and Information Research*, 46(59): 59-81. [in persian]
- Mansouri, M. & Norouzi, Y. (2014). Examining the status of the user interface of Persian databases (Migiran and Academic Jihad database). *Journal of knowledge studies*, 8(28): 75-86. [in persian]
- Mohajeri, F. & Alijanpurkasgari, M. (2009). Examining the level of familiarity and use of Babol medical science students from online databases. *Journal of knowledge studie*, 2(8): 83-95. [in persian]
- Muriithi, P., Horner, D. & Pemberton, L. (2016) Factors contributing to adoption and use of information and communication technologies within research collaborations in Kenya,

- Information Technology for Development, 22(sup1): 84-100.
<https://doi.org/10.1080/02681102.2015.1121856>.
- Nazari, F., Khosravi, F. & Noushin Fard, F. (2011). Effective predictors in the acceptance of continuous databases by faculty members. *Journal of Library and Information Science*, 2(2): 118-99. [in persian]
- Nicholas, D. (1996). *Assessing information needs: Tools and techniques*. London: Aslibi.
- Park, E. & Pobil, A.P. (2013). Extending the technology acceptance model in remote pointing technology: Identifying the role of perceived mobility and control, *Sensor Review*, 33(1): 40-47.
- Rajabi, A. (2008). Investigating the use of electronic publications and web databases in Imam Sadiq University (AS). *Library Message*, 15(2): 193-216. [in persian]
- Ramazan, M. & Singh, D. (2008). Factors affecting librarians' attitudes toward IT application in libraries. *The Electronic Library*, 28(2): 334-344.
- Reitz, J.M. (2010). *Online dictionary of library and information science*. Retrieved from: https://odlis.abc-clio.com/odlis_d.html.
- Riahi, A., Razavi, A.A. & Ramazanpour, A.M. (2018). A survey of the use, familiarity and satisfaction of students of Mazandaran University of Medical Sciences from scientific databases and related factors. *Ahwaz Jundishapur Education Development Quarterly*, 9(4): 269-282. [in persian]
- Riahinia, N. & Zandian, F. (2008). Evaluation of information providers and popular search engines on the base of postgraduate students. *Electronic Library*, 26(4): 594-604.
- Saifi, Kh.N., Fahimi Far, S. & Nowrozi, A. (2019). Comparative study of the scientific productions of Sharif University of Technology in the citation databases Web of Science and Scopus. *Science and Technology Policy*, 10(3): 109-122. [in persian]
- Salmani Nadoshan, I., Hosseini Nasab, D. & Shokrane Neneh Karan, F. (2008). The relationship between the use of shared electronic journals of Tabriz University of Medical Sciences with the number of courses and academic rank of faculty members of that university. *Health Information Management*, 5(1): 27-33. [in persian]
- Sayadi, N., Moradi, M. & Rahimi, S. (2018). Studying Razi University students' views on the value of online databases of Latin articles and the factors influencing them with emphasis on the databases of Science Direct, Springer, Obsco, Web of Science, Emerald and I. Triple E. *Library and Information Science*, 21(1): 100-122. [in persian]
- Selajgh, M., Osareh, F. & Momenabadi, M. (2014). Examining the responsiveness of available continuous databases in meeting the information needs of general medicine students of Kerman University of Medical Sciences. *Journal of knowledge studies*, 8(31): 59-72. [in persian]
- Seyah Barghd, M., Ziyai, S., Aghazadeh, I., Mumtazan, M., Fathi Khangah, R. & Hosseini Ahangari, S.A. (2015). Investigating the amount of usage of academic faculty members and students from the information bases of the central library of Jundi Shapur University of Medical Sciences, Ahvaz in 2013. *Development of Jundi Shapur Education*, 6(2): 174-186. [in persian]
- Shahrzadi, L. (2005). Investigating the usefulness of e-journal collections in public universities in Tehran in 2003. *Book Quarterly*, 17(2): 129-140. [in persian]